

СТАНДАРТИТЕ ЩЕ ВЪРНАТ ДОВЕРИЕТО В ESG ОЦЕНКИТЕ

Българската банка за развитие ще помогне на малките фирми в „зеления“ преход, казва София Касидова

Интервю **Емил Петров**

Г-жо Касидова, защо ESG темата често влиза в новините с противоречиви коментари?

Искам да върна нещата малко назад. През 2006 г. бившият вицепрезидент на САЩ Ал Гор представи филма „Неудобната истина“, който разтърси света със стряскащи факти за изменението на климата и климатични катастрофи, които очакват човечеството. Появи се нова индустрия, която инвестира в екологични, социални и управленски теми от управлението на компаниите. Темата стана много актуална. Наскоро секторът претърпя бурно развитие и навлезе в неспокойни води. Сигурно си спомняте – Стюарт Кърк, водещ анализатор на HSBC, беше уволнен, защото на международна конференция обяви, че климатичният риск не е финансов риск. Според него климатичният риск, или ESG рискът, като компонента на финансовия риск е сложен, почти невъзможно е да бъде оценен дългосрочно.

Оценката за ESG като компонента на общия финансов риск означава наличието на множество подфактори, образувачи сложна рейтингова скала; натрупване на редове от сравними и еднозначни данни за кредитополучателите от всички сектори на икономическата дейност. Разбирането за климатичния риск не е еднозначно – зависи от коя страна на икономиката си. От гледната точка на индивидуалния потребител ние се фокусираме само върху един елемент – дали въздухът е замърсен от автомобилите, дали компания пречиства отпадъчните суровини, дали изхвърля много пластмасови и токсични отпадъци. От гледната точка на бизнеса ESG отговорна е дейността, която прилага зелената таксономия и отговаря на научните индикатори за смекчаване и адаптиране към измененията на климата. Това е далеч по-сложен, преходен и дългосрочен процес с резултати, видими в среден срок.

Критериите за оценяване на ESG резултатите са сложни, нееднозначни. Това предизвика атака срещу ESG рейтингите – инвеститори и инвестиционни фондове започнаха да

се съмняват в това доколко те оценяват правилно, точно и ясно дали една компания или инвестиция е в съответствие с ESG критериите.

ESG регулациите засягат големите публични компании. Кога очаквате те да станат част от дневния ред и на по-малките компании?

Малките и средните предприятия (МСП) обичайно са по-бавни във въвеждането на регулации, които генерират нови разходи. Първо, на този етап все още не е задължително прилагането на таксономията и отчитането на ESG факторите и рисковете; второ – това изисква огромен финансов, технологичен, информационен и човешки ресурс. Малките фирми имат нужда от помощ – от по-ясни и опростени дефиниции при оценката на ESG рисковете, от разяснение за критериите, които правят една инвестиция в съответствие с ESG законодателството.

ББР като банка за развитие, а не само търговска банка, провежда регулярни анкетни проучвания за нагласите и готовността на МСП-сектора за прилагане на зеленото законодателство и устойчивия преход. Предприятията са информирани, но не напълно, има неяснота, няма знание как да се прилага това законодателство, как да се структурират тези инвестиции и проекти. Задача на ББР е да подпомогне МСП в този процес. Така че това е част от нашата мисия и работа.

Откъде трябва да започне една малка или средна фирма, за да трансформира дейността и инвестициите си в съответствие с ESG регулациите? Как ББР ще помогне на предприятията в този процес?

Тъй като таксономията не е задължителна за МСП, започваме с по-опростен и рационален режим. Това е и практиката на други европейски банки за развитие, за да улеснят фирмите. Оценява се дали една фирма има „зеле-

СОФИЯ КАСИДОВА

е началник на управление „Стратегически и зелени политики“ на Българската банка за развитие. Била е вицепрезидент на Черноморската банка за търговия и развитие и председател на Надзорния съвет на банка „Биохим“ (сега част от Уникредит Булбанк), работила е и в инвестиционната банка Credit Suisse First Boston. Заемала е длъжностите зам.-министър на икономиката и зам.-министър на транспорта и съобщенията в правителството на Симеон Сакскобургготски от 2001 г. до 2005 г. Била е член на Съвета на директорите на Националната електрическа компания.

Магистър е по икономика от University of State of New York & CEU, Прага, и по международни финанси от Университета Рединг, Великобритания. Притежава и диплома по финанси от Said Business School Oxford University

на“ инвестиция, или самата тя във всичките си аспекти е „зелена“ и има ESG рейтинг.

Подготвихме специални формуляри с въпроси, с които ще оценяваме нашите кредитополучатели и проекта им по зелената тема. Ще проследяваме при реализирането на инвестицията до каква степен се прилагат и спазват ESG нормите и свързаното законодателство. Това няма да е лесно, защото МСП не са подготвени, нямат натрупани данни и методи.

Тези изисквания към всички кредити ли ще са насочени?

Зелените регулации и таксономията за шестте климатични цели на ЕС са пътят, който води към климатична неутралност. Това е пътят към бъдеще без фосилни горива и кръгова

икономика за почти всички икономически дейности (около 75 поддейности от 8 основни сектора).

Банките са основен канал за разпространение на ESG практики, но как виждате бъдещето на кредитирането извън ESG?

Няма как без банките да започне и приключи този процес. При тях пада основната тежест да оценят доколко един проект е „зелен“, да създадат новото знание, да натрупат информационни бази данни, да изготвят регистри как компаниите се представят, кои са индикаторите, които показват дали компанията или инвестицията е „зелена“. Занятието на банките е да оценяват кредитния и финансовия риск. Но една „зелена“ инвестиция може да има много дълъг период на реализация и дългосрочната оценка на

риска е трудна, почти невъзможна. Представете си например инвестиция в газопреносна мрежа. Ако вие сте банка и знаете, че този сектор само временно е включен в „зелената“ таксономия, а след това ще бъде изключен, и знаете, че строежът е почти толкова дълъг, колкото „включването“, с каква смелост и визия напред ще сложите парите си в тази инвестиция?

Друго предизвикателство за банките са активите, които не могат да бъдат декарбонизирани и остават извън ESG законодателството, т.нар. stranded assets (активи без бъдеща пазарна стойност). Към днешна дата са такива, но не знаем дали след 10 години ще е същото.

За банките ще е важно да помагат на компании, които искат да се декарбонизират. Ако инвеститорите и фондовете не искат да инвестират в тях, защото априори не са зелени, кой ще им помогне? Когато една компания или проект има ясен път как ще се декарбонизира, банките могат да го подкрепят. Но оценката на подобни инвестиции се усложнява.

Не се ли получава един вид неортодоксално инвестиране, при което априори не е сигурно, че може да донесе печалба на акционерите в една банка?

Сложността идва от това, че от ESG инвестициите се очаква да донесат допълнителна, трудно измерима стойност. Финансовият свят е безпристрастен – търси печалба, доходност, възвръщаемост. ББР като банка за развитие има мисията да търси тази дългосрочна добавена стойност, която не може да се измери сега и веднага с финансова полза. Този принос е част от ESG концепцията, при която ползите за околната среда и света, които не могат да се измерят сега, ще се материализират в бъдеще.

Оттук и другата сложност на ESG концепцията – че „зелената“ таксономия казва в какво не трябва и не може да се инвестира. Има превантивен, забранителен характер. Но ние търсим добавената стойност, която инвестициите на нашите клиенти добавят. За това друга концепция, огледална, е т.нар. impact investing (*инвестиране с цел положително въздействие, бел. ред.*). Този инвестиционен подход през последните години има добро развитие и бум, защото при него се търси добавената стойност, той се оценява априори. В бъдеще двата подхода ще се слоят.

Ще има ли необходимост от нови регулации?

Наистина регулациите и сега са много. По-скоро практиката ще доведе до създаването на нови, базирани на регулациите стандарти, които пазарът сам ще наложи. Това е другото голямо предизвикателство, защото налагането на стандартите като добри практики изисква време и опит. Нека за пример да вземем международните счетоводни стандарти – те не са законодателство, но са добра практика, която всяка институция, банка или предприятие, които искат да бъдат разпознати като сериозен финансов партньор, ползват. ESG индустрията развива такива стандарти и международните счетоводни стандарти ще бъдат допълнени с още един

стандарт, който ще включва и т.нар. оценка за устойчиви инвестиции. Стандартите ще бъдат другият стълб на ESG сектора, който ще върне доверието, прозрачността и прагматизма в това как се прилага това законодателство, как се оценяват проектите или фирмите, които са устойчиви.

Какъв ще е механизъмът, който ББР ще използва за оценка на ESG рисковете при отпускане на кредити?

Ние подготвяме скоринг система за ESG оценка на факторите и рисковете, и готовността на МСП. В този процес ще бъдем подпомогнати от консултантите от Европейската инвестиционна банка чрез инструмента им Climate Action Support Facility като наш дългогодишен партньор с една от най-добрите практики сред европейските банки. Част от механизма е политиката за устойчиво финансиране, списък на изключени за финансиране сектори, критерии за проверка, регистър на данни за зелени проекти и фирми, инструменти за докладване и адаптиране на световни практики за зелено кредитиране.

В актуализираната Стратегия за дейността на ББР 2021 – 2023 предвиждаме до края на периода 20% от новите кредити да бъдат „зелени“, т.е. в съответствие с ESG. Но прилагането на „зелената“ таксономия е процес, един вид пътна карта как от днешното си неустойчиво състояние дадена икономическа дейност да стане устойчива и с нулеви въглеродни емисии. МСП също трябва да се подготвят за този преход. Брюксел работи по по-олекотена версия на таксономията за малките фирми, което ще е облекчение. От друга страна, много важни са регулаторните лостове и на правителството. Знаем, че се подготвя целият законодателен пакет по „Готови за 55“ във връзка с по-амбициозните цели на ЕК за намаляване на въглеродните емисии до 2030 г. с 55%. Това са важни елементи, стълбове на икономическата среда, кои сектори първи ще трябва да бъдат подготвени да започнат този процес.

Първо беше ковид-пандемията, а след това и войната в Украйна, която крие сериозни рискове за развитието на европейската икономика. Доколко кризите оказват влияние на пътя към декарбонизация?

Наслагването на множество кризи не направи услуга на прехода към декарбонизиран свят и „зелените“ инвестиции, както и на всяка инвестиционна дейност. Аз съм убедена, че пътят напред е именно в impact investing, инвестиране с добавяне на стойност и положително въздействие и запазване на съществуващото. Защото, ако всички търсим печалба по логиката на финансовия свят, тя няма да има значение след 20 години, когато 20% от планетата стане необитаема поради горещини и суши. Хора ще мигрират и ще живеят в свят, в който друга полезност и активи ще имат значение. Увеличаването на въглеродните емисии е безспорно. Как ще постигнем декарбонизация, зависи от добра воля, промяна, подготовка и планиране. И инвестиции. ■